

УДК 929.53:004.738.5Потоцький

Ігор КРИВОШЕЯ

(Львів)

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ЯК ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ З РОДИННОЇ ІСТОРІЇ ПОЛЬСКИХ АРИСТОКРАТІВ ПОТОЦЬКИХ

Починаючи з останньої третини ХХ ст. у світі активно розвивається новий напрям історичної науки – історична інформатика¹.

“Історична інформатика — це наукова дисципліна, що вивчає історичну інформацію та різні шляхи її створення, зберігання, обробки, вивчення, передавання тощо за допомогою інформаційних (комп’ютерних) технологій”².

В програмі курсу “Історичної інформатики”, який викладається у Московському державному університеті, сформульовано основні напрями використання “комп’ютерних технологій в історичних дослідженнях:

- створення і використання комп’ютерних баз і банків даних;
- створення і використання електронних текстів;
- комп’ютеризований аналіз описових джерел;
- статистична обробка даних історичних джерел на комп’ютері;
- комп’ютерне моделювання історичних процесів і явищ;
- сканування текстів та зображень, комп’ютеризований аналіз візуальних джерел та картографічного матеріалу;
- використання мультимедіа технологій в історичних дослідженнях та у вивченні історії;
- інформатизація архівів, музеїв та бібліотек;
- Internet – нові інформаційні ресурси для істориків”³.

Сучасний світ неможливо уявити без Інтернету. Швидкість та глобальність інформаційних процесів спонукає істориків йти в ногу з новими інформаційними технологіями. Президент Асоціації “Історія і комп’ютер” (далі – АІК), яку створено у 1992 р., д-р іст. наук, проф. Алтайського державного університету В. Владіміров у своїй статті окреслив три періоди в знайомстві істориків з глобальними мережами:

перший період, до 1996 р., “характеризується самим початком доступу до найбільш простих протоколів Інтернету для наших істориків, при цьому незначна частина досить активно користується електронною поштою, а деякі періодично виходять у web-простір”;

на другому етапі (1996–1998 рр., до конференції “Інтернет – нове інформаційне середовище історичної науки” у Барнаулі в 1998 р.) відбулася “перша серйозна постановка питання про роль та значення Інтернету для історика на V конференції АІК. Це був час підключення більшості істориків до Інтернету, дискусій про роль та значення Мережі для історичних досліджень та освіти і початку створення науково-освітніх ресурсів з історії”;

на третьому, сучасному етапі (з 1998 р.), бачимо, що “по-перше, суттєво розширився доступ в Інтернет для істориків, по-друге, безперервним, а в окремих випадках потоковим виробництвом історичних web-ресурсів, по-третє, незначними, щоправда, поки що слабкими спробами теоретичного осмислення сучасного стану”⁴.

“Приблизно з цього часу в Мережі розпочинається масове розміщення історичних матеріалів самого різного гатунку: від науково коректних і суворо перевірених електронних публікацій історичних джерел до історичних анекдотів й відверто антинаукових вигадок”⁵.

В той же час, ми повинні пам’ятати, що “інформаційна взаємодія в історії – це завжди діалог культур. Таким чином, кожне історичне джерело полікультурне. Всередині кожного суб’єкта і об’єкта є інформаційна модель зовнішнього середовища та його взаємодії з ним. Ця модель знаходить свою реалізацію в історичних джерелах. Кожний суб’єкт фіксує лиш ту інформацію про зовнішнє середовище, яка відповідає його інформаційній моделі”⁶.

Питання використання істориком інформаційного потенціалу розглядали у своїх працях В. Владіміров⁷, Г. Можасєвої⁸, О. Жданович⁹ та інші. Разом з тим, жодна з публікацій не була спробою проаналізувати цей потенціал на предмет вивчення історії роду Потоцьких.

Таким чином, запропонована стаття є пілотним кроком у вивченні питання про висвітлення історії та генеалогії польських графів Потоцьких в Інтернет-просторі. Мета студії полягає у визначенні

інформаційного потенціалу Інтернету як джерела щодо вивчення минулого відомого польського аристократичного роду.

Існує багато пошукових систем, які суттєво полегшують пошук необхідної інформації в Інтернеті. Для прикладу, було обрано “google.com”, що відома у світі й користується великою популярністю.

На запит польською мовою “Potoccy” в “google.com” отримали 18500 посилань, коли ввели назву родового герба “Pilawa”, то цифра скоротилась до 693 одиниць. На запит “Potocki” в польській частині “google.com” отримали 454000 посилань, коли було введено титул герба “Pilawa” цифра становила 10800 одиниць.

Унікальна інформаційна база з генеалогії Потоцьких, яка включає короткі біографічні дані на 747 осіб, з фотографіями окремих представників роду знаходиться на сайті *Genealogia dynastyczna* за адресою <http://genealog.home.pl/>.

Сайт Великого Сейму 1788–1792 рр. (<http://www.sejm-wielki.pl/b.php?o=11.1.1140>) містить інформацію генеалогічного й соціально-політичного характеру про магнатів Потоцьких.

Електронні версії окремих документів Потоцьких в добу Великого Сейму Речі Посполитої (1788–1792 рр.) можна прочитати за адресою:

<http://www.pbi.edu.pl/site.php?s=Y2M0M2VhZTkWOTY4&tyt=Potocki&aut=&wyd=&pg=2>.

Офіційний портал Державних архівів Польщі пропонує користувачеві он-лайн бази даних архівних документів з історії аристократичного роду Потоцьких¹⁰.

Сайт *Biblioteka Kórnicka* пропонує своїм користувачам електронний каталог, що значною мірою полегшує дослідникові пошук джерел і літератури про Потоцьких¹¹.

Найбільш популярна електронна енциклопедія *Wikipedia* містить кілька статей на згадану тему як про герб, так і про історію роду Потоцьких й про окремих його представників¹².

Інший електронний енциклопедичний ресурс пропонує статтю про Станіслава Потоцького – лідера Торговицької конфедерації¹³.

Одна з багатьох сторінок польського Інтернет-ресурсу www.saga.inet.krakow.pl/index.php?a_id=8 інформує користувача про минуле Потоцьких, пов'язане з Краковом.

На сторінці www.info.krzeszowice.pl/palac/index.html дослідник може здійснити віртуальну подорож залами одного з найславетніших палаців, що знаходиться у Кшешовицях і належав графам Потоцьким.

Запит “Потоцький” українською мовою в “google.com” дав наступні результати – 37500 позицій, а на “Потоцькі” – 734. Пошук інформації про родовий герб “Пилява” дав результат у 30 посилань.

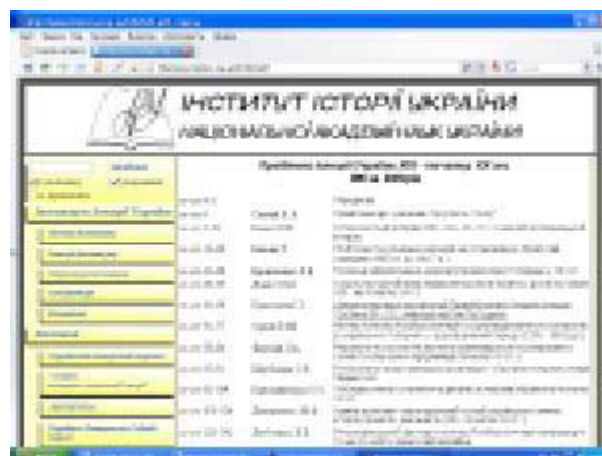
Портал “*Замки і храми України*” – це цікавий концентрований ресурс, який надає можливість за короткий час не лише прочитати, але й побачити замки і палаци, що належали Потоцьким на українських землях. Інформація про резиденції доповнюється історико-біографічними матеріалами¹⁴.

Інтернет-ресурси e-uman.org.ua/node/1218 та goroduman.com/node/944 на своїх сторінках подають багато відомостей про Потоцьких та “Софіївку”, однак вміщена тут інформація носить компіляційний характер.

Офіційний веб-сайт Державного комітету архівів України містить не лише інформацію про пошук джерел з історії роду Потоцьких, а також надає можливість прочитати наукові статті з цієї теми. Наприклад, статтю Н. Черкаської, присвячену долі печерського архіву Потоцьких¹⁵.

Стаття І. Кривошеї про демагнетеризацію землеволодіння Потоцьких, опублікована в одному із збірників Інституту історії України НАН України, доступна за адресою <http://www.history.org.ua/XIX/6/4.pdf>.

На офіційному сайті Національного університету "Києво-Могилянська академія" серед публікацій фахового видання "Записки" розташовані статті О. Лобко про землеволодіння Потоцьких, Строганових и Щербатових на Правобережній Україні¹⁶.

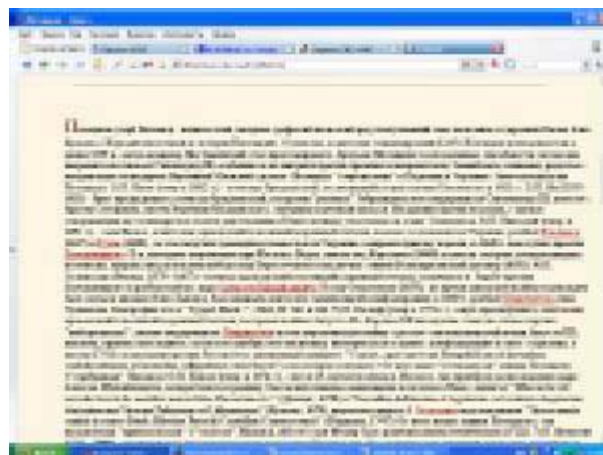
Значний блок цікавої інформації про "Софіївку" та Потоцьких, що були почерпнуті із різних джерел, знаходимо за адресою www.sofiyivka.org.ua, яка є офіційним Інтернет-ресурсом Національного дендропарку "Софіївка" НАН України.

Історія Поділля крізь призму історії землеволодіння Потоцьких в регіоні, представлена у статті В. Вінюкової, що була опублікована в "Подільщині" 4 серпня 2006 року, викладена на сайті www.tovtry.km.ua/ua/history/statti/potocki_na_podilli.html.

Запит російською мовою на гасло “Потоцкие” в “google.com” дав 245000 позицій, відповідно на “Потоцкий” – 568. Введення назви герба «Пилява» дало такі ж результати, що і пошук українською мовою – 30 посилань.

Сайт “Русский Биографический Словарь”, який є на сьогодні головним російським біографічним ресурсом Інтернету, також звернув увагу на відомий польський магнатський рід Потоцьких, що відіграв важливу роль в історії польсько-російських стосунків¹⁷.

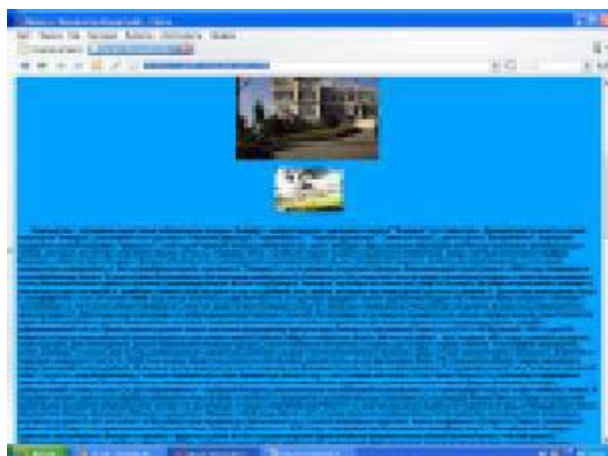
За адресою <http://ricolor.org/history/mn/ekv/2/> розміщено матеріал про Софію Потоцьку, грекиню, на честь якої було збудовано чарівний парк “Софіївка”. Викладений він цікаво і доступно, однак містить масу вигадок.

Непересічна інформація про те, як живуть в третьому тисячолітті нащадки знаного аристократичного роду Потоцьких, розташовано на сайті <http://www.svoboda.org/ll/soc/0205/ll.020105-2.asp>.

Про історію кримських володінь польських аристократів Потоцьких можна прочитати на ресурсі www.yaltinfo.com/main/livaddvor.htm.

До категорії суто наукових ресурсів Інтернету варто віднести і сайт *rusnauka.com*, на якому останнім часом часто публікуються статті про Потоцьких Т. Чубіної¹⁸.

Отже, підсумовуючи огляд інформаційних ресурсів, зазначимо наступне:

1. Історія та генеалогія аристократичного роду Потоцьких цікавить користувачів Всесвітньої павутини;
2. Інформація, репрезентована в Інтернеті, охоплює широке коло проблем, пов'язаних з дослідженням минулого цього графського роду;
3. Всесвітня павутина пропонує різноманітні портали, з різним інформаційним потенціалом. Вони, на нашу думку, певною мірою задовольняють потреби дослідників різного рівня – від аматорів до вчених професіоналів;
4. Інформаційний потенціал Інтернету щодо наукового вивчення минулого роду Потоцьких є, на нашу думку, недостатнім, адже пропонує передусім інформацію, яка вже знайшла своє відображення у вигляді друкованих джерел;
5. Разом із тим, варто відзначити, що електронні каталоги архівів та бібліотек суттєво полегшують пошукову евристику історика-дослідника;
6. Пропонований огляд не претендує на “правду в останній інстанції”, адже Інтернет – це інформаційна безодня, в якій з'являються та зникають сайти, і всі проаналізувати або хоча б представити немає можливості.

Примітки:

¹ Милицкий Н. И. Психолого-педагогические аспекты исторической информатики: когнитивно-дидактические модели и процессы // Педагогические аспекты исторической информатики. – Вып. 1. Опыт компьютеризации исторического образования в странах СНГ / Ред. В. Н. Сидорцов, Е. Н. Балыкина. – Минск: БГУ, 1999 // <http://kleio.asu.ru/aik/ped/5.shtml#1>.

² http://uk.wikipedia.org/wiki/Исторична_інформатика.

³ http://www.hist.msu.ru/Labs/HisLab/html/pr_inf_mat.htm

⁴ Владимиров В. Н. Интернет для историка: и все-таки новая парадигма! // Круг идей: историческая информатика в информационном обществе: Труды VII конференции АИК / Ред. Л. И. Бородкин, В. Н. Владимиров, И. Ф. Юшин. – М., 2001 // <http://kleio.asu.ru/aik/krug/7/14.html>

⁵ Там само.

⁶ Можяева Г. В. Роль исторической информации в современном источниковедении // Открытый междисциплинарный электронный журнал «Гуманитарная информатика». – Вып. 1 // <http://huminf.tsu.ru/e-jurnal/magazine/1/mojajeva.htm>.

⁷ Владимиров В. Н. Интернет для историка: и все-таки новая парадигма!

⁸ Можяева Г.В. Роль исторической информации в современном источниковедении.

⁹ Жданович А. Историческая информация в Интернет. Краткая история сети Интернет и использование ее информационных ресурсов // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики [Число 5]. Історіографічні дослідження в Україні [Вип. 10]: Зб. наук. праць на пошану академіка НАН України В.А. Смоля: У 2 ч. / Відп. ред. М.Ф. Дмитрієнко, Ю.А. Пінчук; НАН України. Інститут історії України. – К., 2000. – Ч. 1.: Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни. – С. 336–346.

¹⁰ <http://baza.archiwa.gov.pl/sezam/karta.php?arch=29&zesp=635&cd=0&referer=&offset=50>.

¹¹ <http://baza1-bis.man.poznan.pl/cgi-bin/makwww.exe?BM=02&IM=04&TX=&PD=dalej&WI=POReBSKIbA>.

¹² <http://pl.wikipedia.org/wiki/Potoccy>.

¹³ http://wapedia.mobi/pl/Stanisław_Szczęsny_Potocki.

¹⁴ <http://www.castles.com.ua/n4n.html>.

¹⁵ http://www.archives.gov.ua/Publicat/Pamjatky/Cherkaska_2005.php.

¹⁶ http://www.library.ukma.kiev.ua/e-lib/NZ/NZV52_2006_history/_authors.pdf.

¹⁷ <http://www.rulex.ru/01160526.htm>.

¹⁸ http://www.rusnauka.com/CCN/Istoria/1_chubina%20t2.doc.htm

* * *

Ігор Кривошея (Умань): Інтернет-ресурси як джерела інформації з родинної історії польських аристократів Потоцьких

В контексті розвитку нового напрямку історичних знань – історичної інформатики – Всесвітня павутина (Internet) набуває особливого значення як джерело інформації для історика. В статті подано огляд польських, українських та російських Інтернет-ресурсів щодо висвітлення історії та генеалогії польського аристократичного роду Потоцьких.

Ключові слова: Історична інформатика, Інтернет-ресурси, Потоцькі, генеалогія.

* * *

Ігорь Кривошея (Умань): Интернет-ресурсы как источник информации о родовой истории польских аристократов Потоцких

В контексте развития нового направления исторических знаний – исторической информатики – Всемирная паутина (Internet) получает особенное значение как источник информации для историка. В статье приведен обзор польских, украинских и российских интернет-ресурсов, касающихся истории и генеалогии польского аристократического рода Потоцких.

Ключевые слова: Историческая информатика, интернет-ресурсы, Потоцкие, генеалогия.

* * *

Ihor Kryvosheya (Uman): Internet resources as sources of information about family history of Polish aristocrats Pototskis

In the context of development of new direction of historical knowledge – historical informatics – Worldwide net (Internet) acquires special importance as a source of information for historians. The article contains an overview of Polish, Ukrainian and Russian Internet resources on history and genealogy of the Polish aristocratic kin of Pototskis.

Key words: Historical informatics, Internet resources, Pototski, genealogy.